

Літаратура і мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

3 камандзіроўкі
у дні Пленума

НАБІРАЙ ВЫШЫНЮ, СТАРШЫНЯ!

Міхась ДАЊІЛЕНКА

У дні работы лістападскага Пленума ЦК нашай партыі даялося мне быць у адным з далніх калгасаў Лоеўшчыны — у сельскагаспадарчай арцелі імя Карла Маркса. Колькі дзеяў залар ліў дождж, па канавах аж раўла вада. Старшыня калгаса, Аляксей Яфімавіч Мамстаў, мажы, шыракаплечы мужчына, надобна паставіў сваю «Волгу» ў гараж і мясці ботамі грааў разам са мной ад брыгады да брыгады.

Чалавека гэтага я ведаў даўно — ліцца з таго часу, калі сам працаваў у Лоеўскім раёне настаўнікам. А Мамстаў быў тады дырэктарам Рудня-Марымоўскай школы, за Сожам. Прыгожы там мясціны. Вясною Сож залівае лугі, падбіраецца да сядзібы марымоўцаў, ласкава палашча веці вербю ў вадзе.

Быў я там не вельмі даўно, — задумана гаворыць Аляксей Яфімавіч. — Паверыш? Пры сустрацы дзяўчыні шалкі знімалі. Помніш усё ж а?

Я ведаў, што райком партыі накіраваў былога дырэктара школы ўнімаць мясцовыя адстаючы калгас. Калі прызначыў на праўдзе, дык не вельмі хацелася Аляксею Яфімавічу мяняць звыклую прафесію настаўніка на пасаду гаспадарчага кіраўніка. Але Мамстаў камуніст і слова партыі для яго — закон.

Ой, не да спадабы прышоўся я тады многім, — усміхаецца Аляксей Яфімавіч. — Абоюнаў і захрыбетнікаў не паступова, а адразу так прышчэпіў, што аж алей з іх пацёк. Касавурыліся яны, браце, на мяне здарова. Ды нічога, пакрысе абламяліся.

Дождж сцяе і сцяе. Разлілася, затопіла берагі, як вясной. Брагіна. Чацэ яна ідзе туды, у Камарынскі раён, да стайні Іэла. Тыя мясціны цудоўна апісаны Канстанцінам Паўстоўскім у яго «Аповесці аб жыцці». Раздзел «Карчына на Брагіцы». Там — усё знаёмыя месцы: вёска Пагонна, Іэла, Камарын. Я гавару Аляксею Яфімавічу, што «Карчына на Брагіцы» вельмі спадабалася выдатнаму рускаму пісьменніку Івану Аляксеевічу Буніну, і ён псаў ад гэтых з Парыжа пісьменніку Н. Цешава.

— Вось не чытаў і не ведаў, — ажыўляецца Мамстаў. — А ў тых мясцінах быў: па справах мелірацыі калгаса ездзіць даводзілася. Гэ, каб прыхаў зараз туды Канстанцін Паўстоўскі, — не пазнаў бы Камарынскага Палесся.

Мамстаў добра ведае і любіць літаратуру. Цяпер, праўда, не так часта даводзіцца выкрываць старшыню вольную хвіліну, каб узняць у рукі любімую кнігу: адной ворыўнай зямлі ў калгасе звыш дзвюх тысяч гектараў. Усёго ж у калгасе імя Карла Маркса чатыры тысячы семсот гектараў зямельных угоддзяў. І хоць брыгадзіры ў гаспадарцы падараны цудоўныя, самому таксама прыходзіцца бываць ва ўсіх, як кажучы, кутчых.

У памяшканні калгаснай канторы ў вёсцы Барышэўка брыгадзір Зміцер Яроменка ўдажліва прыводзіўся да слоў старшыні. Размова ў іх ішла аб гаспадарцы, аб матэрыялах Пленума.

— Як? Святлее на душы, казак? — жартуе Мамстаў.

— А што ж? Правільна, своечасова паставілі пытанне аб партыйным кіраўніцтве народнай гаспадаркай, — адказвае Зміцер. — Нашаму калгасу цяпер не крокамі, а верстамі трэба адлегласці мараць.

Яшчэ раней у райкоме партыі першы сакратар Віктар Антонавіч Ням-

кевіч мне даў «арыентацыйныя» лічбы па калгасе імя Карла Маркса. На сто гектараў сельскагаспадарчых угоддзяў марксаўцы ўжо дамагліся 237 цэнтнераў малака, а мяса — 31,4 цэнтнера на сто гектараў ворыва. Раней нарысцы звычайна ў суседнюю сельскагаспадарчую арцель імя Леніна зазіралі. А цяпер — калгас імя Карла Маркса абганяе яе.

Дзе ж той ланцуг, за які ўдалося ўхапіцца, каб выцягнуць калгас імя Карла Маркса з прырыву? Я ведаю, што калі старшыня тут абралі Мамстава, у арцелі «засіла» паўтара мільёны рублёў (у старых грошах) даўгоў, свінні хутэй былі падобны на ганцаў, а ў кароў рэбры можна было яшчэ здалёк пералічыць.

Людзі! Вядома ж, людзі памалі старшыні, калі ўбачылі, што прыехаў ён да іх назаўсёды — не так, як яго папярэднік Касюк.

Аляксей Яфімавіч змог эгургтаваць людзей, да іх парад ён заўсёды прыслухоўваецца. Вось у гэтай самай Барышэўцы, дзе брыгадзірам Зміцера Яроменку вылучылі, землі былі зусім спустошаны. Іх кіслым торфам «пачаставалі». Пра мінеральныя ўгнаенні ніхто і не заікаўся. Значыць, трэба было весці бой (іменна бой) у першую чаргу за кармы, як раў Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў.

У калгасе пашырылі пасевы кукурузы, цукровых буракоў. Закупілі групу кароў-настратніцаў. А што? Някая прывыкаючы яны да беларускай зямлі. Някая больш малака даюць.

І — зрушылася (хоць і ой, як нялёгка!) справа з месца. Зараз ужо за дзевяць месяцаў гаспадарчага года на кожную фуражную карову надоена звыш 1,700 кілаграмаў малака. А лепшая даярка арцелі Люба Дзюбіна больш трох тысяч кілаграмаў надала.

Быў з гэтай жанчынай год назад Аляксей Яфімавіч у Мінску на рэспубліканскай нарадзе работнікаў сельскай гаспадаркі. Мікіту Сяргеевіча слухаў. Слухаў, а сам тады ж прыкідваў у галаву: а што яшчэ могуць яны «звяснінуць» са сваёй гаспадаркай, як зрабіць так, каб яшчэ большы разгон іла мела?

Можна таму і перасталі ездзіць нарысцы са сталінічым і абласной газеты ў некалі перадавую гаспадарку — калгас імя Леніна, што перастаў яе старшыня Сяргей Гаўрылавіч Ваброў наперад зазіраць, навуковыя разлікі рабіць?

А цяпер вась — зноў Пленум. І можа недарма сказала Мамставу Чочара даярка, камуністка Іліа Забалюка:

— Паверыце, старшыня? Быццам аж падужэлі рукі ў нас, быццам аж сіл прыбавілася, калі рашэнні Пленума слухалі мы. І зробіць, многае зробіць нашы людзі.

— Вядома, зробіць, — згаджаецца Аляксей Яфімавіч. — Так і партыя гаворыць.

... Вечарам стомленыя сядзелі мы ў калгаснай канторы ў Малаўнаўцы з Аляксеем Яфімавічам Мамставым.

Калгасны старшыня трымае на стала разгорнутай салідную кнігу. Гэта — дваццацігадовы план забудовы калгаса, распрацаваны канторай «Мінжгаспраект». Роўнымі лініямі працягнуліся вуліцы калгаснага цэнтара. Тут вась будзе парк, тут — школа, тут — бальніца, дзіцячы сад... Пад выністымі сносамі, на пагорку, вырастане цудоўны палац культуры.

За акном ціха пераміргаюцца зоры, ярка ззяюць электрычныя агні вёскі.

«...Пасля набыцця тэлевізара нашай вытворчасці не тэлевізар, а тэлевізійнае астаўе стала май «завабай».

Вы ўздзіраеце, аразумела, што гэта за «завоба» мець справу з тэлевізійным астаўе. Згарэць з сору паўнік дырэктар заводу, які атрымаў такое пісьмо.

(З даклада М. С. Хрушчоў).

МАСТАК ЧЫТАЕ МАТЭРЫЯЛЫ ПЛЕНУМА

— Гамбіць сваё імя не дазволю!

Мал. Ул. БАРАНОЎСКАГА.

Трыпцік К. Касмачова «Незабытае».

З рэспубліканскай мастацкай выстаўкі 1962 года.

ТВОРЧЫ ГОД МАСТАКОЎ

Мінулы тыдзень для беларускіх мастакоў і работнікаў Дзяржаўнага мастацкага музея БССР быў асабліва напружаны ў залах музея ішла падрыхтоўка да адкрыцця рэспубліканскай выстаўкі выяўленчага мастацтва.

І вось у суботу ўвечары каля 500 жыццёвых палотнаў, скульптур, графічных лістоў і твораў мастацкага цыкла і керамікі прадсталі перад гледачом. Старшыня Саюза мастакоў БССР В. К. Ціцкоў каратка характарызаваў значэнне і асаблівасці сёлетняй выстаўкі. Ён зазначыў, што яна ў найкай меры адлюстроўвае пошукі новых шляхоў і тых змен, якія сталі характэрнымі для нашага мастацтва, асабліва пасля XXII з'езда партыі.

Я перасіду Віталіа Канстытуцыя дач...

Канстытуцыя гарантуе...

Хто кіню на яго нават кароткі позірк, не забудзе ніколі, хоць і быў той здымак змозжаны ў адной з газет, здаецца, летась. Гэта быў Рука, вузлаваты і малявыя, застылі ў суровай расшы. Пад здымкам стаў кароткі подпіс: «Рука беспарадка».

Імя большай бяды, чым таі, якую выказалі гэтыя застылыя рабочыя рукі. І імя больш вялікага шчасця, больш высокага права, чым тое, яким валодаюць гэтыя дзве жанчыны на нашым здымку. Паглядзіце, якой спакойнай упэўненасцю свеціцца твары прадзільшчыцы Мінскага камвольнага камбіната Надзі Дзіно (злева) і Ніны Крук. Ні сёння, ні зўтра, ніколі не даведзецца ім пазнаць, што іно значае, страшнае слова «беспарада». Свеціцца Канстытуцыя, святая якой 5 снежня адзначае наш народ, гарантуе ім гэта.

не, напрыклад, у цэлым шэрагу творчых выставаў, што былі арганізаваны на працягу года. Вясною прайшлі тыдзень Беларускага выяўленчага мастацтва і вясенняя выстаўка. Пазней выставілі свае работы мастакі, якія пабывалі ў замежных турыстычных павядах. З творчасцю асобных мастакоў гледачы маглі даволі шырока азнаёміцца на персанальных выстаўках Б. Малікіна, П. Гаўрыленкі, А. Шаўчэнка, Я. Красоўскага, М. Тарасіка і А. Заспінскага.

Цікава прайшло абмеркаванне выстаўкі плакатаў, прадстаўленых на рэспубліканскім конкурсе, што быў арганізаваны Беларуска-дзяржаўна-аграмацтва сумесна з секцыяй плакатаў. Другі такі конкурс праходзіць зараз, і гэта вельмі добра, калі ўлічыць наша адставанне ў галіне плакатнага мастацтва.

Дэмна абстаці справа ў нас з падрыхтоўкай кадраў мастакоў-прыкладнікаў, імя і дастатковай тэхнічнай базы для развіцця мастацкіх промыслаў. Але то-сё ў гэтай галіне ўсё ж робіцца.

Цікавыя работы выканалі, напрыклад, мастакі Г. Ваўчанка і Ул. Стальмашонак у памяшканні тэхналагічнага інстытута, у Палішчэ. Ціцкоў В. Малікіна распрацоўвае прэкт афармлення кафе аэрапорта. Мастакм маркуецца дэручыцы і рад іншых інтэр'ераў горада. Гэта будзе добрым пачаткам. Апроч таго Мастацкаму фонду абяцаюць перадаць адно з прадпрыемстваў рэспублікі для развіцця керамічнай вытворчасці.

Нельга не закрануць у нашай размове і стан мастацтвазнаўчай крытыкі.

— Нельга, — пагаджаецца Віталіа Канстанцінавіч, — тым больш, што стан не падівае жадаць лепшага. У нас мала і недастаткова кваліфікавана пшучу аб мастацтве.

Нават працы нашых вучоных з Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору часам вельмі непрадэсіянальныя, не вызначаюцца глыбінёй, арыгінальнасцю думкі і аб'ектыўнасцю ацэнкі. Не здавальняе мастацкую грамадасць і тое, што павялічваюцца ў перыядычным друку. Ды калі што і паўляецца, дык ад выпадку да выпадку.

Вядома, віно тут інертнасць нашай секцыі крытыкаў. Але і самі мастакі павінны праяўляць больш зацікаўленасці ў абмеркаванні сваёй творчасці, а то мы, што грэх таіць, часам хваляем успрымаем крытыку ўвогуле, нават добра зчыпляюцца. Вельмі раўніва многія з нас да сіба. І таі таксама нараджае інертнасць крытычнай думкі. Вось спадзяёмся.

С. АРКАДЗ'ЕВ.

ВЫСОКАЕ ПРЫЗВАННЕ САВЕЦКАГА МАСТАЦТВА — СЛУЖЫЦЬ НАРОДУ, СПРАВЕ КАМУНІЗМА

І снежня кіраўнікі партыі і ўрада наведлі выстаўку твораў маскоўскіх мастакоў, наладжаную ў Цэнтральнай выставачнай зале і прысвечаную 30-годдзю Маскоўскага аддзялення Саюза мастакоў.

У залах выстаўкі экспануецца больш чым 2.000 твораў жывапісу, графікі і скульптуры.

На выстаўцы прадстаўлены розныя работы, створаныя маскоўскімі мастакамі за трыццаць гадоў. Яны разнастайныя па сваёй тэматыцы, па жанрах, творчых прыёмах, выкананай манеры. Тут шырока відомыя палотны, скульптуры, рысуны, плакаты, карнавалы, творы прыкладнага і дэкаратыўнага мастацтва. Многія з выстаўленых твораў прысвечаны падзеям рэвалюцыі, аднаўленню гаспадары і мірнаму будаўніцтву, гераічным тэмам Вялікай Айчыннай вайны, працоўнаму подзвігу народа ў барацьбе за камунізм. На выстаўцы прадстаўлены творы вядомых майстроў Н. Андрэева, Ф. Багродскага, Е. Белашова, С. Герасімава, І. Грабара, А. Дэйнекі, Б. Іягансона, К. Істоміна, С. Канёнава, П. Кавалюскага, П. Корына, Курьініскаў, А. Мацвеева, Г. Ніскага, А. Асмеркіна, А. Пластава, Б. Прарокава, Ф. Рашотнікава,

АГЛЯД КІРАЎНІКАМІ ПАРТЫІ І УРАДА ВЫСТАЎКІ ТВОРАЎ МАСКОЎСКІХ МАСТАКОЎ

Я. Ромаса, В. Сярова, П. Шухміна, К. Юона і іншых.

Багата прадстаўлена раздзел графікі. Тут побач з работамі такіх вядомых майстроў, як В. Фаворскі, Дэйні, Маор, Д. Шмарынаў, выстаўлены творы В. Яфімава, А. Ганчарова, Д. Дубінскага, П. Мінурыча, а таксама маладых графікаў Г. Захарава, І. Галіцына і іншых.

Выстаўка выклікае вялікую цікакасць, ажыўленыя дыскусіі. Менш чым за месяц з дня яе адкрыцця выстаўку наведала звыш 100 тысяч гледачоў.

Маюць цікакасць работы раду мастакоў, якія раней не выстаўляліся. На выстаўцы ўзнікаюць спрэчкі, дыскусіі вакол работ мастакоў, якія адступаюць ад традыцый рускага, савецкага сацыялістычнага мастацтва. Ажыўлена абмяркоўваюцца і работы мастакоў-рэалістаў, якія вызначаюцца сваёй манерай пісьма, напрыклад, работы такіх розных майстроў, як А. Дэйнека, А. Пластаў, І. А. Лакцінаў. Кожны з гэтых мастакоў у

сваёй творчай манеры вырашае праблему стварэння твораў аб жыцці нашага народа. Некаторым не падабаецца манера пісьма мастака А. Лакцінава, яго дэталізацыя рысуна, якая часам трактуецца як фатаграфічнасць. Іншыя гледачы вітаюць яго творы як ясныя па зместу і па форме.

Есць на выстаўцы творы, якія выклікаюць пачуццё незадавальнасці, сур'ёзныя пытанні. Гэта дэтычныя і некаторых майстроў старэйшага пакалення, і раду маладых мастакоў. У некаторых карцінах Р. Фалька («Аголеная», «Напорморт»), А. Дрэвіна, А. Васняцова, П. Ніканава («Геалагі»), А. Полагавай («Мадэрынізм») яўна праяўляюцца фармалістычныя тэндэнцыі, людзі выглядаюць у іх творах уродліва, прыніжана.

У час агляду выстаўкі таварыш М. С. Хрушчоў, кіраўнікі партыі і ўрада выказалі рад прычеповых палажэнняў аб высокім прызнанні савецкага выяўленчага мастацтва, якое разнастайнымі сродкамі павіна прау-

дава адлюстроўваць жыццё народа, натхняць людзей на будаўніцтва камунізма, выходзіць у чалавеку самыя лепшыя, самыя высокародныя пачуцці, глыбокае разуменне прыгожага. Імяна да гэтага клічуць работнікаў мастацтва наша партыя, яе новая Праграма. Лепшыя работы савецкіх мастакоў, экспанаваныя на выстаўцы, паспяхова вырашаюць гэтыя творчыя задачы.

Разам з тым сярод мастакоў сустракаюцца і такі, у творчасці якіх ёсць няправільныя тэндэнцыі. Яны не заўважаюць новых з'яў у нашым жыцці, без любові і павагі да чалавека ствараюць карціны, раўнадушныя і халодныя, у духу пераімання фармалістычных узораў у жыццё і скульптуры.

Знаёмлячыся з такімі, напрыклад, карцінамі, як «Снеданне» А. Васняцова, «Геалагі» П. Ніканава, і некаторымі іншымі, таварыш М. С. Хрушчоў сказаў:

— Карціна лавіна ўзвышае чалавека, натхняе і вёсці яго на высякі народны подзвіг. А хіба падобныя карціны могуць выканаць такія высокія грамадскія задачы?

(Заканчэнне на 2-й стар.)

